

Takács Zsuzsa
Minek ez a hisztéria?

Tisztelt közönség!

Nézzék el nekem a teljesen szubjektív megközelítést. Amikor tavaly az ELTE jogi karán a tavaszi holok

ausztnapon felolvastam egy versemet önök előtt, szégyenérzet és az addig soha nem érzett érintettség mély kétségbeesése fogott el. Olvasás közben a váratlan felismeréstől elcsuklott a hangom, minden erőmet össze kellett szednem, hogy el ne sírjam magamat. A felolvasott vers a barát-
nőm százhet éves korában meghalt édesanyjának emlékére íródott. Ő maga holokauszt túlélő volt, tizennyolc éves lánya és férje azonban Auschwitzban halt meg. A háború után fogorvosi asszisztensként könnyűszerrel hozzájutott a morfiumhoz, és drogfüggővé vált. A fogorvos lefűlelte, leszoktatta a morfiumfogyasztásról, beleszeretett, és végül feleségül vette. A gyakran rátörő kétségbeesés ellen az asszony orvos-férje gyógyszerül a felejtést írta elő. Az új házaságból született kislány feladata lett, hogy anyja figyelmét elterelje emlékeiről. Százéves korától azonban egyre élesebbé váltak előző élte képei, de a család – a rég halott apa kívánságának megfelelően – dobozok mélyére temette előle az egykori dokumentumokat. Úgy halt meg, hogy nem láthatta többé szerettei fénykép-arcát, és nem foghatta újra a kezébe leveleiket. A felolvasás közben hősnőm veszteségének terhe váratlanul az én fejemre szakadt. Kifosztottan, megalázottan, megjelölve álltam a konferencia résztvevői előtt.

A mai konferenciát pedig hadd kezdjem egy másik történettel. Tizen-
négy-tizenöt éves lehettem, amikor diákmunkán a Központi Statisztikai Hivatal könyvtárában dolgoztam, és egy idősebb könyvtárosnő karján megpillantottam egy számsort. Megkérdeztem tőle, mi történt a karjával. Felzaklatott a válasz, s otthon beszámoltam róla apám kolléganőjének, aki szüleink távolléte alatt néhány napig vigyázott ránk. A kolléganő, aki zene- és irodalomtanár diplomával történetesen szintén könyvtárban dolgozott, kamaszkorom egyik, talán egyetlen példaképe volt, émeletítő, ma holokauszttagadásnak minősíthető magyarázatot adott. Eleinte a szokásos, neki kijáró rajongással hallgattam, amikor azonban megkérdeztem, hogyan

ismerhetem fel a hozzánk megszólalásig hasonló zsidókat, és ő ügyes szemléltető ábrákat skiccelt a papírra, elfogott az undor. Épp olyan, mint az órák közötti szünetben, amikor egy – ki tudja, milyen családban felnövő – szerencsétlen osztálytársnóm a mexikói kuplerájba betérő három barát elé táruló látványról énekelt, és nekem nem volt erőm ahhoz, hogy lemondjak az ocsmány mulatságról. Ahogy ilyenkor, ezúttal sem volt kétségem afelől, hogy bünt követek el azzal, hogy hallgatom a rajzokkal illusztrált magyarázatot, de közben az arcomra valami elszörnyedés rajzolódhatott ki. Vagy halványan tiltakoztam volna, hogy Auschwitzban „*a gyerekeket is megjelölték, az újszülötteket is, válogatás nélkül, de ha válogatva, akkor is, Isten választott népét, és cigányokat és keresztény papokat*”? A tanárnök mindenesetre hidegen rám szólt, hogy: „*Minek ez a hisztéria?*”

Így történt-e a beszélgetés, vagy csak szeretném folyamatosan, azóta is, hogy így hangzott volna el?

